

Evropská
komise

Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení

v Portugalsku

Informace obsažené v tomto průvodci byly připraveny a aktualizovány v úzké spolupráci s korespondenty vzájemného informačního systému sociálního zabezpečení (MISSOC) z jednotlivých států. Více informací o síti MISSOC je k dispozici na internetové stránce <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>.

Tento průvodce obsahuje obecný popis předpisů v oblasti sociálního zabezpečení v jednotlivých zemích. Více informací lze získat z dalších publikací sítě MISSOC, přičemž všechny tyto publikace jsou k dispozici na výše uvedené internetové adrese. Můžete rovněž kontaktovat příslušné orgány a instituce uvedené v příloze tohoto průvodce.

Evropská komise ani žádná osoba, která jedná jejím jménem, nenesou odpovědnost za způsob využití informací v této publikaci.

OBSAH

Kapitola I: Obecné informace, organizace a financování	4
Obecné informace	4
Organizace sociální ochrany	5
Financování.....	5
Kapitola II: Zdravotní péče	6
Kdy máte nárok na zdravotní péči?	6
Co je kryto?	6
Jak získat přístup ke zdravotní péči?	6
Kapitola III: Peněžité dávky v nemoci	8
Kdy máte nárok na peněžité dávky v nemoci?	8
Co je kryto?	8
Jak získat přístup k peněžítým dávkám v nemoci?.....	9
Kapitola IV: Dávky v mateřství a otcovské dávky	10
Kdy máte nárok na dávky v mateřství nebo otcovské dávky?	10
Co je kryto?	10
Jak získat přístup k dávkám v mateřství a otcovským dávkám?	12
Kapitola V: Dávky v invaliditě.....	13
Kdy máte nárok na dávky v invaliditě?	13
Co je kryto?	13
Jak získat přístup k dávkám v invaliditě?	14
Kapitola VI: Starobní důchod a starobní dávky	15
Kdy máte nárok na starobní dávky?	15
Co je kryto?	15
Jak získat přístup ke starobním dávkám?	16
Kapitola VII: Dávky pro pozůstalé.....	17
Kdy máte nárok na dávky pro pozůstalé?	17
Co je kryto?	17
Jak získat přístup k dávkám pro pozůstalé?.....	18
Kapitola VIII: Dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání.....	20
Kdy máte nárok na dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání?	20
Co je kryto?	20
Jak získat přístup k dávkám při pracovních úrazech a nemocech z povolání?	21
Kapitola IX: Rodinné dávky	22
Kdy máte nárok na rodinné dávky?	22
Co je kryto?	22
Jak získat přístup k rodinným dávkám?	23
Kapitola X: Nezaměstnanost	25
Kdy máte nárok na dávky v nezaměstnanosti?	25
Co je kryto?	25
Jak získat přístup k dávkám v nezaměstnanosti?	27
Kapitola XI: Minimální zdroje	28
Kdy máte nárok na dávky vázané na minimální zdroje?	28
Co je kryto?	29
Jak získat přístup k dávkám vázaným na minimální zdroje?	30
Kapitola XII: Dlouhodobá péče	31
Kdy máte nárok na dlouhodobou péči?	31
Co je kryto?	31
Jak získat přístup k dlouhodobé péči?	32
Příloha I: Užitečné kontaktní údaje a internetové stránky	34

Kapitola I: Obecné informace, organizace a financování

Obecné informace

Portugalský systém sociálního zabezpečení je založen na zásadě všeobecné dostupnosti. Zajišťuje, aby sociální ochrana, kterou poskytuje, byla dostupná každému. Zahrnuje tři systémy: systém sociální ochrany občanů, systém pojištění a doplňkový systém.

Systém sociální ochrany občanů

Cílem tohoto systému je zaručit občanům základní práva, rovné příležitosti a podporu sociální péče a sociální soudržnosti. Zahrnuje několik dílčích systémů:

- systém sociální péče zaměřený na prevenci socioekonomické chudoby, marginalizace a sociálního vyloučení a na boj proti těmto situacím,
- systém solidarity, jehož cílem je ochrana osob a rodin ve stavu nouze,
- systém ochrany rodiny, jehož cílem je částečně kompenzovat zvýšené rodinné výdaje, zejména v případě zdravotně postižených a závislých osob.

Systém pojištění

Tento systém je založen na povinných odvodech hrazených zaměstnavateli a zaměstnanci. Poskytuje určité peněžité dávky, které nahrazují ušlý nebo snížený příjem v případech nemoci, mateřství, otcovství a osvojení, invalidity, stáří, úmrtí, pracovních úrazů, nemocí z povolání a nezaměstnanosti.

Tento systém zahrnuje další dílčí systémy:

- všeobecný systém sociálního zabezpečení, který je povinný pro zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné,
- dobrovolný systém sociálního pojištění, který zahrnuje osoby schopné pracovního výkonu, na které se nevztahuje povinný systém.

Státní zaměstnanci, kteří nejsou zahrnuti do všeobecného systému sociálního zabezpečení, a právníci spadají do zvláštních systémů se specifickou organizací.

Doplňkový systém

Tento systém zahrnuje:

- systém financovaný z veřejných zdrojů s dobrovolnou a individuální účastí, jehož cílem je poskytovat dávky, které doplňují dávky přiznávané v rámci všeobecného systému sociálního zabezpečení,
- systémy kolektivní iniciativy, které jsou dobrovolné a určeny pro konkrétní skupiny osob (zahrnují doplňkové profesní systémy),
- systémy individuální iniciativy, které jsou dobrovolné a mohou mít podobu plánů penzijního spoření, životního pojištění a jiných typů pojištění.

Organizace sociální ochrany

Portugalský systém sociální ochrany je z hlediska právních, správních a finančních záležitostí autonomní. Dohlíží na něj ministerstvo solidarity a sociálního zabezpečení (*Ministério da Solidariedade e da Segurança Social, MSSS*).

Systémy sociálního zabezpečení a dávky (příspěvkové i nepříspěvkové), jakož i dávky přiznávané v rámci systému sociální péče spravuje Ústav sociálního zabezpečení (*Instituto da Segurança Social*).

Ústav zahrnuje:

- Národní důchodové středisko (*Centro Nacional de Pensões*), které na vnitrostátní úrovni odpovídá za správu dlouhodobých dávek,
- Národní středisko pro ochranu proti pracovním rizikům (*Centro Nacional de Protecção contra os Riscos Profissionais*), které na vnitrostátní úrovni odpovídá za správu léčby a rehabilitace v důsledku pracovních úrazů a nemocí z povolání,
- Krajská střediska sociálního zabezpečení (*Centros Distritais de Segurança Social, CDSS*), která odpovídají za poskytování a řízení dávek sociálního zabezpečení.

Ústav pro finanční správu sociálního zabezpečení odpovídá za finanční správu všech zdrojů systému.

Pro společnosti a většinu osob samostatně výdělečně činných je povinné pojištění pracovních úrazů. Poskytují ho pojišťovny, na které dohlíží ministerstvo financí (*Ministério das Finanças*).

Zdravotní péči zajišťuje národní zdravotní služba, která je začleněná do ministerstva zdravotnictví. Je řízena decentralizovaně prostřednictvím regionálních zdravotních úřadů v souladu se správním rozdělením portugalského území.

Financování

Financování portugalského systému sociálního zabezpečení se řídí zásadou diverzifikace zdrojů s cílem snížit pracovní náklady nemzdového charakteru. Při určování finančních zdrojů a jejich rozdělování podle povahy a cílů systémů sociálního zabezpečení se postupuje podle zásady selektivní vhodnosti.

Příspěvky na sociální zabezpečení povinně odvádějí zaměstnavatelé i zaměstnanci. Obecným pravidlem je, že celkovou výši příspěvků platí zaměstnavatel, který pak ze mzdy zaměstnance odpočítá částku, kterou má hradit pracovník. Osoby samostatně výdělečně činné příspěvky odvádějí samy.

Zaměstnavatel platí celkovou částku pojištění proti pracovním úrazům, které je rovněž povinné pro osoby samostatně výdělečně činné.

Všeobecná zdravotní péče je financována ze státního rozpočtu. Systém sociální ochrany občanů je financován ze státního rozpočtu a z daňových příjmů.

Kapitola II: Zdravotní péče

Kdy máte nárok na zdravotní péči?

Pokud jste portugalský státní příslušník, státní příslušník některého z členských států EU/EHP nebo Švýcarska, státní příslušník třetí země s bydlištěm v EU nebo osoba bez státní příslušnosti či uprchlík žijící na území některého členského státu EU/EHP, na kterého se vztahují či vztahovaly právní předpisy o sociálním zabezpečení jednoho nebo více členských států EU/EHP, a jste přihlášení k národní zdravotní službě, máte vy i vaši rodinní příslušníci a pozůstalí nárok na zdravotní péči. Nevyžaduje se žádná určitá doba předchozího pobytu v zemi. Zdravotní péče je poskytována po celou dobu nemoci, bez časového omezení.

Co je kryto?

Máte přístup k preventivní i léčebné péči. To zahrnuje návštěvy u praktického lékaře, návštěvy u odborného lékaře a návštěvy lékaře u vás doma, lékařskou pomoc, diagnostické testy, odbornou léčbu, farmaceutika, hospitalizaci a léčebné pomůcky, jako jsou brýle a zubní a oční protézy.

Jak získat přístup ke zdravotní péči?

Přístup k zařízením zdravotní péče se řídí primárně zeměpisnými kritérii.

Zdravotní péči a lékařskou pomoc zpravidla zajišťují místní zdravotní střediska (*centros de saúde*) a jejich místní jednotky. Pokud potřebujete navštívit odborného lékaře v nemocnici, musí se návštěva uskutečnit do 72 hodin.

V naléhavých případech může nemocný navštívit nejbližší středisko nepřetržité péče (*Serviço de Atendimento Permanente, SAP*) nebo nemocnici. Pokud čekací lhůta pro přijetí do nemocnice přesáhne 3 měsíce, má nemocný právo obrátit se na soukromou kliniku působící v rámci systému zdravotní péče, na základě schválení ministerstvem zdravotnictví.

Za většinu lékařských služeb musí pacient hradit pevně stanovený podíl (spoluúčast/standardní poplatek), a to včetně konzultací (ve zdravotním středisku nebo nemocnici) a doplňkových diagnostických vyšetření. Zbývající náklady hradí zdravotní služba. Řada osob je však od finanční spoluúčasti osvobozena: zejména těhotné ženy a čerstvé matky, děti do 12 let, potřebné osoby, jejichž příjem nepřesahuje 1,5 násobek indexované rozhodné výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*), nezaměstnané osoby registrované u střediska zaměstnanosti jejichž dávka v nezaměstnanosti nepřevyšuje 1,5 násobek IAS a jimi vyživované osoby.

Na sdílený nemocniční pokoj (nebo soukromý pokoj, doporučí-li ho lékař) se spoluúčast nevztahuje. Pokud si soukromý pokoj vybere příjemce, platí příslušný poplatek - vedle poplatků za soukromou nemocnici a kliniku - v plné výši on.

Spoluúčast se liší podle typu návštěvy lékaře, tj. návštěvy doma, běžné nebo bezodkladné návštěvy, návštěvy v ústřední nebo regionální nemocnici nebo návštěvy

ve zdravotním středisku. Může také záviset na diagnóze a doplňkových součástech léčby.

Pokud požadujete zubní ošetření, můžete si svobodně vybrat mezi odbornými lékaři v soukromém sektoru. Část zaplacené sumy vám bude proplacena v souladu s tabulkou vypracovanou vládou. Za zubní protézu budete muset zaplatit poplatky a podle oficiální tabulky vám může být vráceno 75 % poplatku.

Léky, které předepsaly subjekty zajišťující zdravotní péči, mohou být po předložení lékařského předpisu zakoupeny v kterékoli lékárně. V závislosti na druhu nemoci stát dotuje 15 až 95 % výdajů na léky, které jsou na oficiálním seznamu vypracovaném zdravotnickými službami. Zbývající částku hradí pacient. Zvláštní pravidla platí pro některé důchodce s nižšími příjmy, kdy je státní dotace zvýšena o 5 a 15 %. Některá generika pro důchodce stát hradí v plné výši.

Pokud jde o doplňkové léčebné pomůcky a protézy (jako jsou brýle), náklady jsou sdíleny až do příslušné maximální hranice, která závisí na stanovených procentech a podmínkách. Lázeňská léčba může být proplácena podle oficiálních tabulek za předpokladu, že byla taková léčba schválena.

Žijete-li v odlehlé oblasti, mohly by vám být hrazeny náklady na dopravu, pokud budou splněny všechny příslušné podmínky.

Kapitola III: Peněžité dávky v nemoci

Kdy máte nárok na peněžité dávky v nemoci?

Jste-li pojištěncem a jste zcela neschopen/na výkonu výdělečné činnosti z jiného důvodu, než je pracovní úraz nebo nemoc z povolání, můžete mít nárok na peněžité dávky v nemoci. Pokud jste zaměstnancem nebo osobou samostatně výdělečně činnou, jste do tohoto systému zahrnut/a povinně.

Za účelem získání nároku na peněžitou dávku v nemoci musí doba vaší předchozí výdělečné činnosti činit nejméně 6 kalendářních měsíců. Není vyžadováno, aby toto období bylo nepřetržité, musíte však prokázat 12 dní placené výdělečné činnosti v průběhu posledních 4 měsíců předcházejících začátku pracovní neschopnosti. Zaměstnavatel nemá povinnost peněžní dávky v nemoci poskytovat.

Co je kryto?

Peněžité dávky v nemoci

Po vzniku pracovní neschopnosti se uplatňuje třídní karenční doba. Peněžité dávky v nemoci je obvykle vyplácena počínaje 4. dnem po vzniku pracovní neschopnosti. V případě nemocniční léčby a ambulantního chirurgického zákroku, nemoci, která propukla v době, kdy pobíráte rodičovskou dávku (*subsídio parental*), a v případě pracovní neschopnosti v důsledku onemocnění tuberkulózou se dávka platí od 1. dne nemoci.

Výše dávky v nemoci se liší v závislosti na době trvání a druhu nemoci příjemce dávky. V případě dočasné pracovní neschopnosti, která nepřesahuje dobu 30 dní, se rovná 55 % průměrné denní mzdy (za šest měsíců předcházejících druhému měsíci před potvrzením pracovní neschopnosti) 60 % průměrné denní mzdy v případě dočasné pracovní neschopnosti v délce od 31 do 90 dní, a 70% průměrné denní mzdy, pokud je doba pracovní neschopnosti od 90 do 365 dní.

Pokud je doba pracovní neschopnosti delší než 365 za sebou následujících dní, je sazba zvýšena na 75 %. V případě tuberkulózy činí výše dávky buď 80, nebo 100 % platu v závislosti na složení domácnosti (částka bude nižší, pokud s pojištěncem žijí maximálně dvě vyživované osoby, a vyšší, žijí-li s ním více než dvě vyživované osoby).

Sazby o výši 55% a 60% se zvyšují o 5% v případě, že příjem nepřekračuje 500 EUR, když pojištěnec má tři a více vyživované potomky mladších 16 let nebo 24 let v případě, že dostává přídatky na děti, nebo když má pojištěnec vyživované potomky dostávající přídatky na postižené děti.

Peněžité dávky v nemoci nemohou být nižší než 30 % indexované rozhodné výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*). Pokud je rozhodný příjem dané osoby nižší než IAS, bude se peněžité dávky v nemoci rovnat rozhodnému příjmu. Výše přídatku nesmí převyšovat rozhodný příjem.

Dávka se vyplácí po dobu maximálně tří let, tj. 1 095 dní, po jejichž uplynutí se bude na pojištěnce vztahovat systém invalidního pojištění. V případě tuberkulózy se dávka poskytuje po celou dobu trvání pracovní neschopnosti.

Peněžitá dávka v nemoci pro osoby samostatně výdělečně činné je vyplácena maximálně po dobu 365 dní (kromě případu tuberkulózy) a nevztahuje se na prvních 30 dní pracovní neschopnosti, s výjimkou hospitalizace nebo tuberkulózy.

Příspěvek na péči o dítě

Příspěvek na péči o dítě (*subsídio para assistência a filho*) se přiznává otci nebo matce v případě nemoci nebo úrazu dítěte mladšího 12 let. Bez ohledu na věk se tento příspěvek přiznává tehdy, pokud je dítě zdravotně postižené nebo má chronické onemocnění. Příspěvek na péči o dítě se v případě dětí do 12 let platí až 30 dnů za kalendářní rok. V případě dětí starších 12 let se příspěvek platí maximálně po dobu 15 dnů za kalendářní rok.

Příspěvek na péči o zdravotně postižené nebo chronicky nemocné děti

Příspěvek na péči o zdravotně postižené nebo chronicky nemocné děti (*subsídio para assistência a filho com deficiência ou doença crónica*) se přiznává otci nebo matce na dobu až 6 měsíců. Dobu vyplácení tohoto příspěvku je možné prodloužit až na 4 roky.

Příspěvek na péči o dítě a příspěvek na péči o zdravotně postižené nebo chronicky nemocné děti se vyplácejí jako denní dávka ve výši 65 % průměrné denní mzdy. Maximální výše těchto příspěvků je stanovena na úroveň dvojnásobku IAS.

Jak získat přístup k peněžitým dávkám v nemoci?

Pokud se v důsledku nemoci či úrazu pojištěnec stane dočasně neschopným výkonu práce, potvrdí mu pracovní neschopnost místní zdravotní středisko. Příjemce musí potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti předat do 5 dnů od data jeho vystavení úřadu sociálního zabezpečení, ke kterému patří. Úřad sociálního zabezpečení vypočítá výši dávky a provádí platby ve prospěch příjemce.

Kapitola IV: Dávky v mateřství a otcovské dávky

Kdy máte nárok na dávky v mateřství nebo otcovské dávky?

Ženy s bydlištěm v Portugalsku mají nárok na zdravotní péči (lékařskou péči a testy, péči v porodnici) poskytovanou národní zdravotní službou. Nepožaduje se žádná finanční spoluúčast.

Navíc mohou být přiznány určité peněžité dávky.

Nárok na určité dávky vzniká osobě, která je dočasně neschopná vykonávat výdělečnou činnost v důsledku klinického rizika během těhotenství, ukončení těhotenství, specifických rizik během těhotenství, narození dětí, osvojení, péče o nezletilé nebo zdravotně postižené děti, péče o vážně zdravotně postižené či chronicky nemocné děti nebo narození vnoučat. Peněžité dávky ze sociálního pojištění se poskytují ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (zaměstnancům a osobám samostatně výdělečně činným) a vycházejí z registrovaných příjmů.

Na dávky máte nárok také v případě, že jste příjemcem dobrovolného systému sociálního pojištění, pokud zahrnuje tato rizika, nebo v případě, že jste příjemcem dávky předčasného důchodu v rámci systému, který zahrnuje tato rizika, adoptivním rodičem, pěstounem, osobou, které bylo rozhodnutím soudu nebo správním rozhodnutím svěřeno do péče nezletilé dítě, jakož i manželem/manželkou nebo osobami žijícími v partnerském vztahu s kteroukoli z těchto osob nebo s jedním z rodičů, pokud dítě patří do vaší domácnosti.

Osoby v sociálně-ekonomické nouzi mají také nárok na sociální dávky v případě klinického rizika v průběhu těhotenství, ukončení těhotenství, narození dětí, osvojení nebo v případě zvláštních rizik, pokud splňují podmínky týkající se bydliště, příjmu a movitého majetku.

Co je kryto?

Počáteční rodičovská dávka

Počáteční rodičovská dávka (*subsídio parental inicial*) spočívá ve 120 nebo 150 po sobě jdoucích dnech dovolené dle volby rodičů. O dovolenou se rodiče mohou po narození dítěte podělit, to se však netýká dovolené, která je vyhrazena pro matku. Dovolená se prodlužuje o 30 dnů v případě sdílené dovolené, pokud si každý z rodičů vybere po povinné dovolené vyhrazené pro matku 30 po sobě jdoucích dnů nebo dvě období po 15 po sobě jdoucích dnech. Tato doba se prodlužuje o 30 dní na dítě v případě narození více dětí současně.

Počáteční rodičovská dávka vyhrazená pro matku

Počáteční rodičovská dávka vyhrazená pro matku (*subsídio parental inicial exclusivo da mãe*) zahrnuje až 30 dnů volitelné dovolené před narozením dítěte a 6 týdnů povinné dovolené po narození dítěte. Tato období jsou součástí počáteční rodičovské dovolené.

Počáteční rodičovská dávka v případě, že jednomu z rodičů není umožněno vzít si dovolenou

Počáteční rodičovská dávka v případě, že jednomu z rodičů není umožněno vzít si dovolenou (*subsídio parental inicial de um progenitor em caso de impossibilidade do outro*), se poskytuje v případě úmrtí nebo tělesné či duševní nezpůsobilosti jednoho z rodičů až do uplynutí lhůty zbývajících období odpovídající počáteční rodičovské dávky, která nebyla čerpána.

V případě úmrtí nebo zdravotní nezpůsobilosti matky je otci poskytnuto minimálně 30 dnů počáteční rodičovské dávky. Stejná pravidla se uplatňují v případě, že matka, která není profesně aktivní, během 120 dnů po porodu zemře nebo se stane invalidní.

Počáteční rodičovská dávka vyhrazená pro otce

Počáteční rodičovská dávka vyhrazená pro otce (*subsídio parental inicial exclusivo do pai*) je povinná dovolená v délce 10 dnů. Z těchto 10 dnů je nutné si vybrat 5 po sobě jdoucích dnů bezprostředně po porodu a 5 dnů v následujících 30 dnech. Po uplynutí této doby si lze během počáteční rodičovské dovolené matky vybrat dobrovolnou dovolenou v trvání 10 dnů, a to dnů jdoucích po sobě nebo vybraných jednotlivě.

Rozšířená rodičovská dávka

Rozšířená rodičovská dávka (*subsídio parental alargado*) je dávka k péči o děti. Vyplácí se buď matce, nebo otci, nebo oběma rodičům střídavě ve 3 měsících bezprostředně po ukončení výplaty počáteční rodičovské dávky nebo rozšířené rodičovské dávky druhého rodiče.

Dávka při osvojení dítěte

Dávka při osvojení dítěte (*subsídio por adopção*) odpovídá obdobně počáteční rodičovské dávce a rozšířené rodičovské dávce. V případě úmrtí nebo tělesného či duševního postižení adoptivního rodiče je vyplácena (pojištěnému) manželovi / (pojištěné) manželce až do konce dovolené, na kterou měl daný rodič stále nárok, minimálně po dobu 14 dnů (prodloužených o 30 dnů za každé osvojené nezletilé dítě).

Dávka pro případ klinického rizika během těhotenství

Dávka pro případ klinického rizika během těhotenství (*subsídio por risco clínico durante a gravidez*) je poskytována za období považované za nezbytné pro prevenci výskytu takového rizika.

Dávka pro případ ukončení těhotenství

Dávka pro případ ukončení těhotenství (*subsídio por interrupção da gravidez*) je poskytována za období v délce od 14 do 30 dnů.

Dávka pro případ zvláštního rizika během těhotenství

Dávka pro případ zvláštního rizika během těhotenství (*subsídio por riscos específicos*) je poskytována v případě, že žena pracuje na pozici, kde je více vystavená podmínkám ohrožujícím její zdraví a bezpečnost. Poskytuje se také v případě, že žena pracuje v noci.

Dávka na péči o vnoučata

Dávka na péči o vnoučata (*subsídio para assistência a netos*) je poskytována prarodičům po dobu až 30 po sobě jdoucích dnů po narození vnoučat žijících v téže domácnosti, jejichž otec nebo matka jsou mladší 16 let. Prarodiče by mohli mít na tuto dávku nárok místo rodičů, pokud jeden z rodičů onemocní. Nárok by mohli mít až do uplynutí dovolené, na kterou měl tento rodič stále nárok.

Výpočet dávek

Počáteční rodičovská dávka odpovídající 120 dnům dovolené, počáteční rodičovská dávka vyhrazená pro otce, dávka při osvojení dítěte, dávka pro případ klinického rizika během těhotenství a dávka pro případ ukončení těhotenství jsou vypláceny jako denní dávka ve výši 100 % rozhodného příjmu příjemce (zahrnuty jsou příplatky o vánocích a v době dovolené).

Počáteční rodičovská dávka, pokud byla zvolena dovolená v délce 150 dnů, se vyplácí jako denní dávka ve výši 80 % rozhodného příjmu. V případě sdílené dovolené o délce 150 nebo 180 dní výše dávky odpovídá 100, respektive 83 % rozhodného příjmu.

Rozšířená rodičovská dávka a rozšířená dávka při osvojení dítěte jsou poskytovány jako denní dávka ve výši 25 % rozhodného příjmu.

Dávka pro případ zvláštního rizika během těhotenství je poskytována jako denní dávka ve výši 65 % rozhodného příjmu.

Dávka na péči o vnoučata se poskytuje jako denní dávka, která činí 100 % rozhodného příjmu příjemce na péči bezprostředně po porodu nebo 65 % na péči o zdravotně postižené nebo chronicky nemocné vnouče.

Pro výše uvedené dávky je stanovena minimální denní výše odpovídající 80 % jedné třicetiny IAS. Minimální částka rozšířené rodičovské dávky a rozšířené dávky při osvojení činí 40 % jedné třicetiny IAS.

Jak získat přístup k dávkám v mateřství a otcovským dávkám?

Za účelem získání nároku na výše uvedené dávky musí příjemce dovést 6 měsíců pojištění s registrovanými příjmy (do výpočtu se nezahrnují vánoční bonusy a bonusy na dovolenou). O dávky musí příjemce požádat do 6 měsíců od prvního dne neplacené absence v práci u úřadu sociálního zabezpečení prostřednictvím standardního formuláře.

Společně s žádostí musí příjemce poskytnout důkaz o své situaci a o skutečnostech, které zakládají nárok na dávky. Rovněž musí předložit prohlášení zdravotních orgánů a/nebo výpisy z matriky.

Kapitola V: Dávky v invaliditě

Kdy máte nárok na dávky v invaliditě?

Zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná, která je považována za trvale práce neschopnou, může mít nárok na invalidní důchod v rámci všeobecného systému sociálního zabezpečení. Určité skupiny občanů mohou k tomuto systému přistoupit volitelně. Pokud je po uplynutí maximální doby pro poskytnutí nemocenské dávky (1 095 dní) prokázána trvalá pracovní neschopnost, může být příjemce převeden do systému invalidního pojištění.

U pracovníka je stanovena poměrná pracovní neschopnost v případě, že z důvodu trvalé pracovní neschopnosti není schopen si vydělat více než jednu třetinu výdělku odpovídajícího běžnému příjmu z dané činnosti.

U pracovníka je stanovena absolutní pracovní neschopnost v případě, že je trvale a definitivně neschopen výkonu jakékoli práce. Na žádost příslušného ústavu nebo dotčené osoby je možná revize invalidity.

Pracovník nemá nárok na invalidní důchod, pokud je jeho invalidita následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání či pokud splňuje podmínky pro poskytnutí starobního důchodu.

Co je kryto?

Invalidní důchod

Za účelem přiznání invalidního důchodu (*pensão de invalidez*) musí pojištěnec prokázat nejméně 5 let (v případě poměrné pracovní neschopnosti) nebo nejméně 3 roky (v případě absolutní pracovní neschopnosti) odvádění příspěvků, a sice uhrazených nebo započtených (například období těhotenství, nemoci nebo vojenské služby). V případě invalidity z důvodu určitých chronických onemocnění (např. HIV, rakoviny, roztroušené sklerózy) je stanovena karenční doba v délce tří let.

Zohledňují se pouze roky s nejméně 120 dny pojištění s registrovanými příjmy. Daná osoba musí rovněž disponovat potvrzením o invaliditě ze systému ověřování pracovní neschopnosti. Pracovník si uchovává nárok na tyto dávky, dokud přetrvávají důvody, které vedly k uznání invalidity, nebo do okamžiku, kdy bude tento důchod nahrazen důchodem starobním.

Výše invalidního důchodu

Výše invalidního důchodu se stanovuje na základě počtu let, po které daná osoba odváděla příspěvky, průměrného měsíčního příjmu během celé pojistné doby (maximálně však 40 let) a faktoru udržitelnosti (se vztahem k vývoji průměrné délky života).

V případě příjemců s nejvýše 20 lety pojištění se sazba důchodu vypočítá připočtením 2 % základu pro výpočet výše důchodu (průměrné příjmy během celého pojistného období) za každý zohledňovaný kalendářní rok. Vyplácí se minimálně 30 % rozhodného příjmu a výše důchodu nemůže být nižší než zákonem stanovený minimální důchod.

Pro příjemce, jejichž doba pojištění je 21 let či více, je sazba pro vyměrování důchodu regresivní od 2,3 % do 2 % s ohledem na odpovídající část rozhodné odměny za práci. Je vázaná na indexovanou rozhodnou výši sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*) a pohybuje se od 1,1 do 8násobku této hodnoty.

Až do konce současného přechodného období v roce 2017 bude příjemce dostávat nejvýhodnější částku zjištěnou použitím pravidel, která byla stanovena v roce 1993 (kdy byl například brán v úvahu průměrný plat z 10 nejlépe placených z posledních 15 let výkonu výdělečné činnosti a výše důchodu nesměla být nižší než 30 % a vyšší než 80 % předchozího průměrného platu), nebo nových pravidel zavedených v roce 2002, nebo poměrné kombinace starých a nových pravidel.

V červenci a v prosinci dostávají důchodci kromě svého důchodu ještě doplňkovou částku ve stejné výši jako důchod. To znamená, že v kalendářním roce je důchod ve skutečnosti vyplacen čtrnáctkrát.

Pokud je výše důchodu nižší než minimální zaručená hodnota, poskytuje se příplatek, který odpovídá rozdílu mezi zaručenou hodnotou a důchodem vypláceným v rámci všeobecného systému.

Navíc je možné přiznání příplatku za vyživovaného manžela nebo manželku.

Poživatelům invalidního důchodu, kteří potřebují trvalou pomoc jiné osoby, je přiznán příplatek na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*).

Jak získat přístup k dávkám v invaliditě?

Žadatelé o invalidní důchod musí zaslat příslušný formulář s požadovanými doplňujícími dokumenty (např. fotokopii občanského průkazu a karty pojištěnce) Národnímu důchodovému středisku nebo místnímu úřadu sociálního zabezpečení.

Žádost o příplatek na dlouhodobou péči podává žadatel u místního úřadu sociálního zabezpečení pomocí standardního formuláře doplněného stejnými dokumenty, jako v případě žádosti o invalidní důchod. Kromě toho musí být uvedeny podrobnosti o osobě či organizaci, které pomoc poskytují.

Invalidní důchod se vyplácí od 1. dne v měsíci, v němž byl vznesen nárok, nebo ode dne, který stanoví Výbor pro ověření trvalé pracovní neschopnosti (*Comissão de verificação da incapacidade permanente*), až do dosažení důchodového věku.

Invalidní důchod ze všeobecného systému lze kumulovat s dalšími invalidními nebo starobními důchody poskytovanými v rámci jiných systémů sociálního pojištění, zejména v souvislosti s pracovními úrazy a nemocemi z povolání. Poměrný invalidní důchod lze také vyplácet osobám, které vykonávají výdělečné zaměstnání, ačkoli v tomto případě se uplatňuje určité omezení. Při překročení tohoto omezení se výše invalidního důchodu úměrně snižuje.

Kapitola VI: Starobní důchod a starobní dávky

Kdy máte nárok na starobní dávky?

Nárok na starobní důchod (*pensão de velhice*) získává zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná po dovršení důchodového věku a splnění dalších podmínek. Stejně podmínky se vztahují i na osoby, které jsou pojištěny na dobrovolném základě.

Nárok na starobní důchod vzniká po dosažení věku 65 let za předpokladu, že daná osoba splnila podmínku nejméně 15 let odváděných nebo započítaných příspěvků. Aby mohl být zohledněn příslušný rok, je nutné prokázat dovršení 120 dnů s registrovanými příjmy za daný kalendářní rok.

Předčasný odchod do důchodu je možný v 55 až 65 letech za předpokladu, že pojištěnec dosáhl potřebné doby pojištění a pojistné doby v délce 30 kalendářních let (tento systém je pozastaven na dobu trvání programu pro úpravu hospodářství a financí).

Nezaměstnané osoby mohou žádat o starobní důchod ve věku 62 let, pokud jim na začátku jejich nezaměstnanosti bylo 57 let a pokud dosáhly potřebné doby pojištění (nejméně 15 let). O starobní důchod mohou ve věku 57 let požádat i osoby, které platily pojistné 22 kalendářních let a v době, kdy ztratí práci, jim je nejméně 52 let.

Pokud pojištěnec vykonává činnosti v některých profesích, kde je uznáno, že je vykonávána těžká a zdraví škodlivá práce, může odejít do důchodu zpravidla v 55 letech. Stejný důchodový věk 55 let je stanoven v případě specifických opatření na ochranu ekonomických činností nebo společností.

Neexistuje možnost částečného důchodu.

Co je kryto?

Starobní důchod

Výše starobního důchodu se vypočítává na základě průměrných měsíčních příjmů upravených za celou dobu pojištění s maximem 40 let.

V případě příjemců s nejméně 20 lety pojištění se sazba důchodu vypočítá tak, že se za každý zohledňovaný kalendářní rok přičtou 2 % základu pro výpočet výše důchodu (průměrné příjmy během celého pojistného období). Minimum je 30 % rozhodného příjmu.

Pro příjemce, jejichž doba pojištění je delší než 20 let, se sazba důchodu pohybuje od 2,3 % do 2 % s ohledem na odpovídající část rozhodné odměny za práci. Je vázaná na indexovanou rozhodnou výši sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*) a pohybuje se od 1,1 do 8násobku této hodnoty.

Až do konce současného přechodného období v roce 2017 bude příjemce dostávat nejvýhodnější částku zjištěnou použitím pravidel, která byla stanovena v roce 1993 (kdy byl například brán v úvahu průměrný plat z 10 nejlépe placených z posledních 15 let výkonu výdělečné činnosti a výše důchodu nesměla být nižší než 30 % a vyšší než

80 % předchozího průměrného platu), nebo nových pravidel zavedených v roce 2002, nebo poměrné kombinace starých a nových pravidel.

Pokud je žádost o důchod podána po dosažení věku 65 let a příjemce završí 40 let pojištění, může být důchod navýšen. Až do věku 70 let je poskytován bonus. Měsíční sazba bonusu se pohybuje mezi 0,33 % a 1 % podle počtu dovršených pojistných let. Na druhou stranu, pokud je žádost o starobní důchod podána před dosažením 65 let věku, lze výši důchodu snížit (s výjimkou předčasného důchodu z důvodu těžké práce nebo práce poškozující zdraví). (toto opatření je pozastaveno na dobu trvání programu pro úpravu hospodářství a financí) Pokud pojištěnec mladší 65 let nepožádá o předčasný starobní důchod navzdory tomu, že pro to splňuje podmínky, aniž by bylo uplatněno snížení, zvýší se důchod o 0,65 % měsíčně.

Je zaručen minimální důchod, přičemž výše minimálního důchodu vychází z počtu pojistných let a pohybuje se od 60,58 do 90,41 % IAS. Pokud je výše důchodu nižší než minimální zaručená hodnota, zvyšuje se o doplatek, který odpovídá rozdílu mezi zaručenou hodnotou a důchodem ze všeobecného systému.

Starobní důchod může být přiznán, i když dotčená osoba dosud vykonává výdělečnou činnost.

Příplatky

V červenci a v prosinci dostávají důchodci kromě svého důchodu ještě doplňkovou částku (bonus na dovolenou a na vánoce) ve stejné výši jako důchod. To znamená, že v kalendářním roce je důchod ve skutečnosti vyplacen čtrnáctkrát. Výplata příplatků je pozastavena (pro důchody převyšující 1 100 EUR) nebo snížena (pro důchody v rozpětí od 600 EUR do 1 100 EUR) na dobu trvání programu pro úpravu hospodářství a financí.

Poživatelům starobního důchodu, kteří vyžadují trvalou pomoc jiné osoby, je přiznán příplatek na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*).

Důchodcům ve věku 65 let a více je přiznáván solidární příplatek pro seniory (*complemento solidário para idosos*). Před udělením práva pobírat tento příplatek musí mít bydliště v Portugalsku po dobu nejméně 6 let a jejich roční příjem musí být nižší než určitý limit (5 022 EUR pro samostatně žijící osobu nebo 8 788,50 EUR pro pár). Tento nepřispěvkový příplatek podmíněný ověřením majetkových poměrů odpovídá rozdílu mezi vlastním příjmem důchodce a touto částkou.

Jak získat přístup ke starobním dávkám?

Žádost o starobní důchod je třeba podat na předepsaném formuláři. K tomuto formuláři je navíc třeba přiložit doklady potvrzující nárok na důchod (např. fotokopie občanského průkazu a karty pojištěnce) a zaslat je Národnímu důchodovému středisku nebo místnímu úřadu sociálního zabezpečení.

Žádost o příplatek na dlouhodobou péči podává žadatel u místního úřadu sociálního zabezpečení na předepsaném formuláři. K formuláři musí být přiloženy stejné dokumenty jako v případě žádosti o starobní důchod. Kromě toho musí být uvedeny podrobnosti o osobě či organizaci, které pomoc poskytují.

Kapitola VII: Dávky pro pozůstalé

Kdy máte nárok na dávky pro pozůstalé?

Úmrtí osob pojištěných v rámci příspěvkového systému sociálního zabezpečení může pro pozůstalé zakládat nárok na pozůstalostní důchod.

Příjemci pozůstalostních dávek jsou v první řadě manžel/manželka, bývalý manžel/manželka nebo partner/partnerka žijící se zesnulou osobou ve faktickém svazku po dobu nejméně dvou let, a dále děti nebo obdobné osoby. Každé dítě nebo obdobná osoba může mít až do dovršení věku 18 let nárok na sirotčí důchod. Tento nárok může být prodloužen až do věku 25 nebo 27 let, pokud se daná osoba věnuje dennímu studiu. U zdravotně postižených osob pobírajících rodinné dávky neexistuje žádná věková hranice.

Pokud takové osoby neexistují, mohou na dávku získat nárok předci (např. rodiče) nebo jiní příbuzní, kteří byli v okamžiku úmrtí vyživovanými osobami.

Kromě toho musí mít zesnulá pojištěná osoba nejméně 36 měsíců zaplacených nebo započtených příspěvků.

Co je kryto?

Pozůstalostní důchod

Výše pozůstalostního důchodu se vypočítává jako určité procento z důchodu, který pojištěnec pobíral nebo jaký by byl pobíral, pokud by byl k datu úmrtí v pracovní neschopnosti nebo v důchodu.

Činí 60 % v případě manžela/ky (nebo partnera/ky) nebo bývalého manžela/ky nebo 70 %, pokud má zesnulá osoba vedle manžela/ky nebo partnera/ky ještě bývalého manžela/ku s nárokem na důchod.

Pro bývalé manžele/ky nebo v případě rozvodu či anulace sňatku nesmí výše pozůstalostního důchodu překročit výši výživného, kterou osoba pobírá v době úmrtí pojištěnce.

Sirotčí důchod činí 20 (jedno dítě), 30 (dvě děti) nebo 40 (více dětí) % pro děti rodiny. Tato procenta se zvyšují na 40, 60 nebo 80 % při absenci pozůstalého současného nebo bývalého manžela/manželky.

Rodiče závislí na zesulé osobě mají nárok na 30 (jedna osoba), 50 (dvě osoby) nebo 80 % (tři nebo více osob) z důchodu zesulé osoby.

Maximální částka, kterou je možné vyplácet rodinným příslušníkům zesulé pojištěné osoby, činí 100 % důchodu pojištěné osoby. Výjimečně lze v případě rozvodu, kdy by měli nárok na důchod dva (bývalí) manželé / dvě (bývalé) manželky, platit 110 %.

Pohřebné

Pohřebné (*subsídio por morte*) je zpravidla přiznáno stejným osobám jako pozůstalostní důchod, ale bez jakýchkoli podmínek (není požadováno minimální

pojistné období). Vyplácí se jako jednorázová částka, která činí 6násobek rozhodného příjmu odpovídajícího nejlepším dvěma letům z předchozích 5 let (maximální částka pohřebného je rovna šestinásobku IAS – 2 515,32 EUR).

Příjemci se mohou o pohřebné podělit stejným dílem jako o pozůstalostní důchod. Pohřebné se z poloviny vyplácí současnému nebo bývalému manželovi/manželce a z poloviny dětem nebo obdobným příbuzným. Pokud zesnulý neměl některého z těchto příbuzných, vyplatí se celá částka pohřebného ostatním oprávněným příbuzným.

Náhrada nákladů na pohřeb (*reembolso das despesas de funeral*)

Pokud neexistuje rodinný příslušník s nárokem na pohřebné, mohou být náklady na pohřeb zesnulého navráceny osobě, která je uhradila. Příspěvek na pohřeb může být vyplacen jakékoli osobě, která zaplatí náklady na pohřeb, jakémukoli členovi domácnosti zesnulého nebo jakékoli jiné osobě s trvalým pobytem v Portugalsku. Výše náhrady nesmí překročit výši (neuděleného) pohřebného, a to ve výši 4 násobku IAS (1 676,88 EUR).

Příplatky

V červenci a v prosinci pobírají všichni důchodci kromě svého důchodu ještě doplňkovou částku (bonus na dovolenou a na vánoce) ve stejné výši jako důchod. To znamená, že v kalendářním roce je důchod ve skutečnosti vyplacen čtrnáctkrát. Výplata těchto bonusů je pozastavena (v případě důchodů převyšujících 1 100 EUR) nebo snížena (u důchodů v rozpětí mezi 600 EUR a 1 100 EUR) na dobu trvání programu pro úpravu hospodářství a financí.

Poživatelům pozůstalostního důchodu, kteří potřebují trvalou pomoc jiné osoby, je přiznán příplatek na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*).

Důchodcům ve věku 65 let a více je přiznáván solidární příplatek pro seniory (*complemento solidário para idosos*). Podmínkou je bydliště v Portugalsku po dobu nejméně 6 let před přiznáním nároku, přičemž jejich roční příjem musí být nižší než určitý limit (5 022 EUR pro osaměle žijící osobu nebo 8 788,50 EUR pro pár). Tento nepříspevkový příplatek podmíněný ověřením majetkových poměrů odpovídá rozdílu mezi vlastním příjmem důchodce a touto částkou.

Jak získat přístup k dávkám pro pozůstalé?

O pozůstalostní důchod lze požádat na předepsaném formuláři, který musí být řádně vyplněn a zaslán Národnímu důchodovému středisku nebo místnímu úřadu sociálního zabezpečení nejpozději 6 měsíců od data úmrtí. K žádosti je nutno přiložit rodný list pojištěnce, úmrtní list a fotokopii jeho občanského průkazu.

Žádost o příplatek na dlouhodobou péči podává žadatel u místního úřadu sociálního zabezpečení na předepsaném formuláři. K žádosti je třeba přiložit fotokopii občanského průkazu dané osoby a identifikační údaje osoby nebo organizace, které pomoc poskytují.

Existuje také standardní formulář žádosti o pohřebné, který příjemce řádně vyplní a zašle Národnímu důchodovému středisku nebo místnímu úřadu sociálního zabezpečení do 180 dne od data úmrtí. K žádosti je třeba přiložit rodný list pojištěnce, úmrtní list a fotokopii jeho občanského průkazu.

Žadatel o náhradu nákladů na pohřeb (který musí vznést do 90 dnů od data úmrtí) musí prokázat zaplacení nákladů na pohřeb a také to, že zesnulý měl trvalé bydliště v Portugalsku a nebyl pojištěn v rámci systému sociálního zabezpečení zakládajícího nárok na pohřebné.

Kapitola VIII: Dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Kdy máte nárok na dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání?

Zaměstnavatel je povinen pojistit svým zaměstnancem proti riziku pracovních úrazů. Vzhledem k tomu, že systém sociálního zabezpečení toto riziko nepokrývá, převádí se obvykle odpovědnost na pojišťovny. Pojištění na ochranu proti pracovnímu úrazu jsou povinny uzavřít i osoby samostatně výdělečně činné.

Naproti tomu v případě nemoci z povolání chrání pracovníky všeobecný systém sociálního zabezpečení.

Aby byl úraz pokládán za pracovní úraz, musí zpravidla splňovat tyto podmínky: musí k němu dojít na pracovišti a v pracovní době, musí být příčinou tělesného zranění nebo funkčních poruch, nebo vést k onemocnění s následky v podobě úmrtí nebo dočasného či trvalého, částečného nebo úplného snížení pracovní či výdělečné schopnosti. Za pracovní úraz lze považovat i úraz, k němuž došlo cestou na pracoviště nebo z pracoviště.

Nemoci z povolání mohou vzniknout následkem vystavení riziku spojenému s povahou pracovní činnosti nebo s obvyklým pracovištěm. Nemoc musí propuknout v určité lhůtě uvedené na úředním seznamu nemocí z povolání. Pokud příslušná nemoc na tomto seznamu uvedena není, je i přesto možné prokázat, že nemoc souvisí s prací. V takovém případě se postupuje případ od případu (smíšený systém definování nemocí z povolání).

Všichni zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné mají nárok na dávky v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to bez ohledu na jejich povolání a skutečnost, zda se jedná o placenou nebo neplacenou práci. V případě úmrtí pojištěné osoby mohou mít její rodinní příslušníci nárok na určité dávky.

Co je kryto?

Dávky přiznané v případě pracovních úrazů jsou obdobné jako dávky v případě nemocí z povolání, poskytují je však různé instituce.

Obecným pravidlem je, že zdravotní péče je poskytována prostřednictvím náhrady vynaložených nákladů. Lékařskou péči může také poskytovat národní zdravotní služba a na pojištěnce se nevztahuje spoluúčast. Peněžitou dávku v nemoci lze přiznat i během lékařské péče a profesní rehabilitace.

Míra trvalé pracovní neschopnosti je uvedena v tabulce pracovní neschopnosti (*Tabela Nacional de Incapacidades por Acidentes de Trabalho e Doenças Profissionais*). V případě úplné pracovní neschopnosti pro všechny druhy práce lze vyplácet důchod odpovídající 80 % rozhodného příjmu plus 10 % za každého vyživovaného člena rodiny, s pevně stanovenou horní hranicí.

V případě úplné neschopnosti výkonu běžné pracovní činnosti bude vyplácen důchod mezi 50 a 70 % rozhodného příjmu v závislosti na zbývajících funkčních schopnostech

vykonávat jiné vhodné povolání. V případě částečné pracovní neschopnosti bude vyplácen roční důchod odpovídající 70 % snížené obecné výdělečné schopnosti.

Zaměstnavatel je povinen začlenit pracovníka, který má dočasnou, trvalou, částečnou nebo úplnou neschopnost výkonu běžné pracovní činnosti v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, zpět do pracovního procesu. Tito pracovníci mají též nárok na odborné vzdělávání, úpravu pracoviště, práci na částečný pracovní úvazek a volno na rekvalifikaci nebo nalezení jiné práce. Kromě toho mají nárok na příspěvek na účast v odborných rekvalifikačních kurzech. Tento příspěvek odpovídá vynaloženým výdajům. V případě kurzů, které organizuje subjekt jiný než Ústav pro zaměstnanost a profesní vzdělávání (*Instituto de Emprego e Formação Profissional*), je výše příspěvku omezena.

V červenci a v prosinci pobírají všichni důchodci kromě svého důchodu ještě doplňkovou částku (na dovolenou a na vánoce) ve stejné výši jako důchod. To znamená, že v kalendářním roce je důchod ve skutečnosti vyplácen čtrnáctkrát.

Doplňkový příspěvek na péči třetí osoby (*prestação suplementar por assistência de terceira pessoa*) je poskytován důchodcům s vážným zdravotním postižením, kteří vyžadují nepřetržitou péči. V případě trvalé pracovní neschopnosti lze vyplatit příspěvek na úpravu bydlení.

V případě úmrtí pojištěné osoby na následky pracovního úrazu nebo nemoci z povolání mají členové rodiny zesnulého nárok na pozůstalostní důchod.

Vyplácí se rovněž pohřebné (*subsídio por morte*), které odpovídá 12násobku 110 % indexované rozhodné výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais*, IAS). Až do určité částky je poskytována náhrada výdajů na pohřeb (*subsídio por despesas de funeral*).

Jak získat přístup k dávkám při pracovních úrazech a nemocech z povolání?

V případě pracovního úrazu se pracovník musí obrátit na pojišťovnu, se kterou uzavřel smlouvu jeho zaměstnavatel, nebo na subjekt, který mu tato pojišťovna stanoví. Obvykle musí být dodrženy určité lhůty a náležitosti, které se mohou lišit v závislosti na dané instituci. Proto se doporučuje, abyste se předem dobře informovali, jak v případě pracovního úrazu postupovat.

Pokud pracovníka postihla nemoc z povolání, musí svou žádost zaslat Národnímu středisku pro ochranu před riziky povolání.

Lékařskou pomoc obvykle poskytují veřejná zdravotnická zařízení. Ošetřující lékař určí, zda jde o nemoc z povolání. Toto potvrzení je nezbytné k tomu, abyste mohli pobírat odpovídající dávky.

Pokud jsou požadovány dávky z důvodu úmrtí, bude třeba předložit úmrtní list a potvrzení o nákladech na pohřeb.

Kapitola IX: Rodinné dávky

Kdy máte nárok na rodinné dávky?

Přídavky na děti (*abono de família para crianças e jovens*) jsou přiznány s ohledem na děti a mladistvé s trvalým pobytem v Portugalsku (nebo v obdobné situaci), kteří jsou součástí domácnosti s rozhodným příjmem nepřesahujícím 1,5násobek indexované rozhodné výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*) a s movitým majetkem o hodnotě nižší než je pevně stanovená hranice, a sice za předpokladu, že nevykonávají výdělečnou činnost a splňují příslušné podmínky způsobilosti. V případě zdravotně postižených dětí a mladistvých a u rodin s jen jedním rodičem se výše poskytované dávky zvyšuje.

Přídavky na děti se zpravidla vyplácí do věku 16 let (nebo do věku 24 let, pokud je dítě zdravotně postižené, s možností prodloužení až o 3 roky). Dobu vyplácení přídavků však lze prodloužit až do věku 18, 21 nebo 24 let, pokud jsou děti zapsány na základní, střední nebo vysoké škole nebo na kurzech odborné přípravy a nepobírají studijní stipendium, příspěvek na vzdělávání nebo odměnu za odbornou praxi ve výši přesahující určitou hranici.

Co je kryto?

Přídavky na děti

Výše přídavků na děti se určuje na základě rozhodného příjmu rodiny (celkové příjmy všech rodinných příslušníků dělené počtem rodinných příslušníků plus jedna), složení domácnosti a věku dítěte.

Existují čtyři úrovně příjmů v závislosti na IAS, počínaje 0,5násobkem IAS na první úrovni a konče částkami vyššími než 1,5násobek IAS na čtvrté úrovni (v takovém případě se přídavky neplatí). Částky v každé úrovni jsou vyšší u dětí do 12 měsíců a nižší u starších dětí.

Narození nebo příchod druhého dítěte do domácnosti vede ke zdvojnásobení výše přídavků na každé dítě ve věku od 12 do 36 měsíců. Narození nebo příchod třetího a každého dalšího dítěte do domácnosti vede ke ztrojnásobení výše přídavků při uplatnění týchž podmínek ohledně věku.

Zvláštní příspěvky na zdravotně postižené děti

V případě zdravotně postižených dětí se vedle přídavků na děti vyplácí ještě zvláštní příplatek (*bonificação, por deficiência, do subsídio familiar a crianças e jovens*), a to až do věku 24 let, pokud navštěvují specializované zařízení, ať už ústavního nebo jiného charakteru, nebo vyžadují individuální pedagogickou podporu a/nebo zvláštní léčbu. Výše příplatku se mění v závislosti na věku dítěte (existují tři věkové skupiny). V případě rodin jen s jedním rodičem se částka zvyšuje o 20 %.

Potomkům starším 24 let s vážným zdravotním postižením, kteří nejsou schopni si vydělat na živobytí sami, se vyplácí doživotní měsíční příspěvek (*subsídio mensal vitalício*). Ten může být navýšen mimořádným solidárním příplatkem (*complemento extraordinário de solidariedade*), což je dorovnávací měsíční dávka, jejíž výše závisí na tom, zda je příjemce starší, nebo mladší než 70 let.

Příjemci mohou mít také nárok na solidární příplatek pro starší osoby, což je nepríspevková dávka podléhající podmínce ověření majetkových poměrů (*complemento solidário para idosos*). Vypláčí se důchodcům ve věku od 65 let, kteří pobírají doživotní měsíční příspěvek, měli po dobu posledních šesti let bydliště v Portugalsku a jejichž roční příjem nepřesahuje určitou hranici.

Příspěvek na speciální vzdělávání (*subsídio de educação especial*) je přiznán s ohledem na zdravotně postižené potomky ve věku do 24 let, kteří navštěvují zvláštní výchovné zařízení neziskového nebo jiného charakteru a vyžadují další individuální pomoc mimo toto zařízení.

Příspěvek na pomoc jiné osoby (*subsídio por assistência de terceira pessoa*) je přiznán s ohledem na vyživované potomky, kteří pobírají přídavky na děti a dále buď zvláštní příspěvek na zdravotně postižené děti, nebo doživotní měsíční příspěvek a kteří pro zajištění svých základních potřeb v každodenním životě potřebují pomoc třetí osoby nejméně po dobu 6 hodin denně.

Jiné příspěvky

Osoby z nejnižší příjmové skupiny, které pobírají přídavky na děti, mají v měsíci září nárok na doplňkový příspěvek (*montante adicional*), který pokrývá část školních výdajů pro děti ve věku od 6 do 16 let v daném kalendářním roce, a sice za předpokladu, že tyto děti jsou zapsány do školy a účastní se vyučování. Výše této doplňkové dávky se rovná výši pravidelného přídávku na děti.

Přídavek na děti v průběhu těhotenství (*abono de família pré-natal*) je měsíční platba vyplácená od měsíce následujícího po 13. týdnu těhotenství po dobu 6 měsíců. Trvá-li těhotenství déle než 40 týdnů, platí se až do měsíce, kdy proběhne porod (včetně). Je-li těhotenství kratší (v důsledku předčasného porodu), vyplácí se přídavek po dobu 6 měsíců (společně s přídavkem na děti splatným po porodu). Výše tohoto příspěvku se stanovuje podle stejných pravidel, jako je tomu u přídávků na děti. Přídavek na děti v průběhu těhotenství lze zvýšit o 20 %, pokud příjemkyně žije sama nebo pokud domácnost tvoří výhradně osoby, které mají nárok na přídavky na děti.

Stipendium (*bolsa de estudos*) je měsíční dávka poskytovaná mladistvým do 18 let, kteří jsou součástí domácnosti, jejíž rozhodný příjem odpovídá první nebo druhé příjmové hladině a kteří studují na střední škole nebo v obdobném vzdělávacím zařízení. Jeho výše se rovná dvojnásobku vyplácené výše přídávku na děti.

Jak získat přístup k rodinným dávkám?

Žádosti o rodinné dávky příjemce podává u svého místního úřadu sociálního zabezpečení, a to do šesti měsíců od data vzniku nároku na tyto dávky. Je třeba použít předepsaný formulář a přiložit další potřebné dokumenty.

Mezi tyto dokumenty může patřit:

- osvědčení o rodinném stavu, občanský průkaz a rodný list dítěte, jehož se týká žádost o dávku,
- fotokopie studentského průkazu nebo potvrzení o zápisu vydané školním zařízením (přídavky pro děti a mladistvé od 16 do 24 let),
- lékařské potvrzení vydané příslušnými orgány v případě zdravotního postižení dítěte,

- lékařské potvrzení osvědčující, že zdravotně postižené dítě vyžaduje zvláštní péči,
- úmrtní list v případě dávek souvisejících s úmrtím,
- lékařské potvrzení a fotokopie občanského průkazu osoby, která poskytuje péči.

Kapitola X: Nezaměstnanost

Kdy máte nárok na dávky v nezaměstnanosti?

K tomu, aby dotyčné osobě vznikl nárok na dávky v nezaměstnanosti, musí být nedobrovolně nezaměstnaná, práceschopná a být připravena nastoupit do zaměstnání. Kromě toho musí být evidována na úřadě práce (*centro de emprego*), aktivně hledat zaměstnání a nepobírat invalidní ani starobní důchod.

Dávky v nezaměstnanosti

Pojištěný zaměstnanec má nárok na dávku v nezaměstnanosti (*subsídio de desemprego*), pokud v průběhu 360 dní 24 kalendářních měsíců bezprostředně předcházejících ztrátě zaměstnání odpracoval alespoň 450 dní.

Pomoc v nezaměstnanosti

Pomoc v nezaměstnanosti (*subsídio social de desemprego*) se vyplácí těm osobám, které v 12 kalendářních měsících bezprostředně předcházejících ztrátě zaměstnání vykonávaly výdělečnou činnost alespoň 180 dnů. Vyplácí se též osobám, které jsou po vyčerpání dávky v nezaměstnanosti stále nezaměstnané, ale pouze v případě, že jejich rodinný příjem na osobu a hodnota movitého majetku, který vlastní, jsou nižší než určitá částka související s indexovanou rozhodnou výší sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*).

Dávka v částečné nezaměstnanosti

Osobám, které pobírají dávku v nezaměstnanosti nebo si o ni požádali a které nastoupí do zaměstnání na částečný úvazek (průměrný počet hodin odpracovaných týdně je nižší než v případě srovnatelného zaměstnání na plný úvazek) nebo začnou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, může být vyplácena dávka v částečné nezaměstnanosti, pokud výdělky ze zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti jsou nižší než výše dávky v nezaměstnanosti.

Dávka v případě předčasného odchodu do důchodu

Zaměstnanci, kteří jsou pojištěni v rámci všeobecného systému sociálního zabezpečení (s výjimkou těch, kteří nejsou pojištěni pro případ invalidity, stáří a úmrtí) a kteří dosáhli věku 55 let, mohou se svým zaměstnavatelem uzavřít dohodu o předčasném odchodu do důchodu. O předčasný starobní důchod si mohou zažádat i starší nezaměstnané osoby.

Co je kryto?

Dávka v nezaměstnanosti

Dávka v nezaměstnanosti se vypočítá na základě průměrného měsíčního příjmu (včetně dávek nahrazujících příjem, přičemž se neuplatňuje žádná horní hranice) během posledních 12 měsíců před ukončením pracovního poměru.

Denní dávka v nezaměstnanosti představuje 65 % denního rozhodného příjmu, který se vypočítá na základě 12 měsíců bezprostředně předcházejících druhému měsíci před

datem ztráty zaměstnání. Tato dávka nesmí být vyšší než 75 % čisté výše rozhodného příjmu, nesmí činit 2,5 násobek IAS a nesmí být nižší než IAS, pokud rozhodný příjem pracovníka není nižší než IAS. V takovém případě výše dávky odpovídá průměrné vyplácené dávce. Výše dávky je snížena o 10% po 180 dnech vyplácení.

Do 31. prosince 2012 je výše dávky zvýšena o 10% v případě, že manželé nebo pár žijící společně pobírá dávky v nezaměstnanosti nebo mají vyživované děti, nebo v případě, že příjemce dávek v nezaměstnanosti je jediným rodičem a nedostává výživné přikázané či schválené soudem.

Období, po které se poskytují dávky v nezaměstnanosti, závisí na věku pojištěnce a na počtu měsíců, po které během doby bezprostředně předcházející ztrátě zaměstnání pobíral odměnu za práci započítávanou v rámci systému povinného pojištění na sociální zabezpečení.

Pomoc v nezaměstnanosti

Pomoc v nezaměstnanosti činí 100 % IAS pro nezaměstnané osoby, které vyživují další osoby, a 80 % pro nezaměstnané osoby, které žijí samy.

Pomoc v nezaměstnanosti se vyplácí po stejnou dobu jako dávka v nezaměstnanosti. To se nevztahuje na případy, kdy je přiznána po vyčerpání dávky v nezaměstnanosti. V takovém případě se doba vyplácení pomoci v nezaměstnanosti zkracuje na polovinu. Pomoc v nezaměstnanosti lze vyplácet do doby, než příjemce dosáhne věku pro předčasný odchod do důchodu, pokud mu v okamžiku ztráty zaměstnání bylo alespoň 52 let a ke dni začátku prodloužení splňuje podmínky pro poskytování pomoci v nezaměstnanosti.

Dávka v částečné nezaměstnanosti

Výše dávky v částečné nezaměstnanosti odpovídá rozdílu mezi 135 % dávkou v nezaměstnanosti a odměnou za práci na částečný úvazek. V případě dočasného omezení pracovní činnosti se výše odměny zachová na určité úrovni. Dávka v částečné nezaměstnanosti se vyplácí od data nástupu do zaměstnání na částečný úvazek po dobu, která odpovídá zbývajícím období, po které má být vyplácena stávající dávka v nezaměstnanosti.

Celková výše dávky v nezaměstnanosti

Celková výše dávky v nezaměstnanosti a počátečního příspěvku v nezaměstnanosti může být vyplacena jednorázově, pokud příjemce předloží projekt na zahájení samostatné výdělečné činnosti. V takovém případě může být dávka vyplácena částečně za podmínky, že přípustné náklady nepřevýší celkovou výši dávky.

Dávka v případě předčasného důchodu

Za výplatu dávky v případě předčasného důchodu odpovídá zaměstnavatel. Na této platbě se z jedné poloviny a po dobu 6 měsíců může podílet Ústav pro zaměstnanost a odborné vzdělávání (*Instituto do Emprego e Formação Profissional, IP*). Pokud byla uzavřena dohoda spadající do určitého rámce a pokud je zaměstnavatel v nejisté hospodářské a finanční situaci, může být toto období prodlouženo o dalších 6 měsíců.

Jak získat přístup k dávkám v nezaměstnanosti?

Žádosti o dávky v nezaměstnanosti musí být zaslány místnímu úřadu sociálního zabezpečení do 90 dní od začátku období nezaměstnanosti, a to na předepsaném formuláři.

Žadatel musí rovněž předložit prohlášení zaměstnavatele potvrzující ztrátu zaměstnání a datum, kdy byla vyplacena poslední mzda, jakož i prohlášení místního pracovního úřadu potvrzující, že žadatel je práceschopný a připravený nastoupit do zaměstnání.

Kapitola XI: Minimální zdroje

Kdy máte nárok na dávky vázané na minimální zdroje?

Sociální pomoc se obvykle poskytuje osobám, které nejsou pojištěny v příspěvkovém systému nebo které pojištěny sice jsou, ale ne pro určité riziko. Dávky jsou vypláceny pouze osobám, které mají bydliště v Portugalsku a ocitly se ve finančních nesnázích, to znamená, že jejich příjem nedosahuje určité výše.

Všeobecný systém

Sociální příspěvek na začlenění (*rendimento social de inserção*) mohou pobírat všechny osoby s bydlištěm v Portugalsku (v určitých případech s bydlištěm po dobu nejméně tří let), které jsou starší 18 let (mladší osoby mohou mít nárok, pokud mají nezaopatřené děti, jsou ženatí/vdaní nebo se svým partnerem žijí ve společné domácnosti, nebo pokud se jedná o těhotné ženy) a jsou v obtížné sociální situaci (což také znamená, že nevlastní movitý majetek a jiný majetek, jehož hodnota přesahuje určitou částku související s indexovanou rozhodnou výší sociální podpory (*indexante dos apoios sociais*, IAS).

Zvláštní nepříspěvkové dávky

Za určitých podmínek mohou mít osoby, které nemají nárok na příspěvkové dávky, nárok na nepříspěvkový důchod, který může být poskytován ve formě invalidního nebo starobního sociálního důchodu, vdovského/vdoveckého důchodu či sirotčího důchodu (*pensão social de invalidez e de velhice, pensão de viuvez, e pensão de orfandade*).

Sociální důchod mohou pobírat osoby ve věku minimálně 65 let, jakož i osoby starší 18 let s trvalým zdravotním postižením, a to bez ohledu na jejich povolání. Příjemci starobního nebo invalidního důchodu mají také nárok na mimořádný solidární příplatek (*complemento extraordinário de solidariedade*). Jedná se o dorovnávací dávku, jejíž výše závisí na tom, zda je příjemce starší, nebo mladší 70 let.

Vdovský/vdovecký důchod se přiznává manželovi/manželce důchodce, který/kteřá před svým úmrtím pobíral/a nepříspěvkový důchod, pokud dotčený vdovec či vdova nemá nárok na vlastní důchod. Sirotčí důchod se vyplácí nezletilým sirotkům.

Osoby s bydlištěm v Portugalsku, které nejsou pojištěny v rámci povinného systému sociální ochrany nebo které pojištěny jsou, nikoli však s ohledem na mateřství, otcovství a osvojení, mohou mít nárok na sociální příspěvky v rámci ochrany mateřství, otcovství a osvojení (*subsídios sociais de protecção na parentalidade*).

Nezaměstnané osoby bez nároku na dávku v nezaměstnanosti mohou mít nárok na pomoc v nezaměstnanosti (*subsídio social de desemprego*), pokud splňují podmínky týkající se příjmu a movitého majetku.

Důchodci ve věku minimálně 65 let mohou mít nárok na solidární příplatek pro seniory (*complemento solidário para idosos*). Podmínkou je bydliště v Portugalsku po dobu nejméně 6 let před přiznáním nároku a jejich roční příjem musí být nižší než určitý limit (5 022 EUR pro samostatně žijící osobu a 8 788,50 EUR pro pár). Tento nepříspěvkový příplatek podmíněný ověřením majetkové situace odpovídá rozdílu mezi vlastním příjmem důchodce a uvedenou částkou.

Důchodci, jejichž příjem je nižší než garantovaný minimální plat (*Retribuição Mínima Mensal Garantida*) v předchozím roce nebo nižší než indexovaná rozhodná výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*), pokud je tento vyšší než garantovaný minimální plat, jsou osvobozeni od spoluúčasti na úhradě zdravotní péče a stát jim ve vyšší míře přispívá na léčivé přípravky .

Co je kryto?

Všeobecný systém

Sociální příspěvek na začlenění je peněžitá dávka, která je poskytována v rámci dohody o začlenění. Jeho cílem je zajistit, aby jednotlivé osoby a jejich rodinní příslušníci měli dostatečné zdroje na pokrytí svých základních potřeb, a zároveň podpořit jejich postupné sociální i profesní začlenění.

Příjemce musí být ochoten zažádat o ostatní dávky, na které může mít nárok, vymáhat případné pohledávky a uplatnit právo na výživné.

Sociální příspěvek na začlenění odpovídá rozdílu mezi jeho teoretickou výší určenou na základě počtu rodinných příslušníků a příjmem celé rodiny. Proto je jeho výše různá.

Teoretická výše tohoto příspěvku je vázána na indexovanou rozhodnou výše sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*). Vypočítá se jako 100 % IAS pro osobu, která na něj má nárok, 50 % za každého dospělého a 30 % za každého nezletilého.

Sociální příspěvek na začlenění lze kombinovat s jinými dávkami sociálního zabezpečení, jako je příplatek na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*), solidární příplatek pro seniory a příspěvek na pomoc jiné osoby (*subsídio por assistência de terceira pessoa*).

Sociální příspěvek na začlenění se vyplácí po dobu 12 měsíců. Toto období může být prodlouženo na základě žádosti příjemce a po předložení potřebných dokladů.

Zvláštní nepříspěvkové dávky

Nepříspěvkový sociální invalidní a starobní důchod jsou paušální dávky, které jsou vázány na indexovanou rozhodnou výši sociální podpory (*indexante dos apoios sociais, IAS*). Invalidní sociální důchod se vyplácí po celou dobu trvání pracovní neschopnosti.

Mezi příplatky, které je možné pobírat, patří příplatek na dlouhodobou péči a mimořádný solidární příplatek. Výše mimořádného solidárního příplatku se liší v závislosti na tom, zda je daná osoba starší, nebo mladší 70 let.

Výše sirotčího důchodu je rovněž pevně stanovena, závisí však na počtu dětí. Odpovídá 20, 30 nebo 40 % sociálního důchodu. Vdovský/vdovecký důchod představuje 60 % částky sociálního důchodu.

Výše sociálních příspěvků v rámci ochrany mateřství, otcovství a osvojení je vázaná na IAS. Jedná se o dávky podmíněné ověřením majetkových poměrů rodiny, které jsou klasifikovány podobně jako dávky všeobecného systému. Doba jejich vyplácení je rovněž podobná jako u dávek všeobecného systému.

Pomoc v nezaměstnanosti odpovídá 100 % IAS pro nezaměstnané osoby, které mají rodinu.

Jak získat přístup k dávkám vázaným na minimální zdroje?

Aby byl žadateli přiznán sociální příspěvek na začlenění (*rendimento social de inserção*), musí akceptovat povinnosti vyplývající z dohody o začlenění, který vypracovaly příslušné místní úřady společně s žadatelem. Je také nutné, aby se žadatel zaregistroval na příslušném úřadě práce. Některé kategorie osob jsou z účasti na dohodě o začlenění a z registrace na úřadech práce osvobozeny.

O nároku na dávku a o jejím přiznání rozhoduje Ústav sociálního zabezpečení (*Instituto da Segurança Social*) prostřednictvím příslušné instituce sociálního zabezpečení v místě bydliště žadatele. Pracovní neschopnost opravňující osobu k sociálnímu invalidnímu důchodu musí být stanovena systémem pro ověřování pracovní neschopnosti.

Žádost je obvykle podána prostřednictvím řádně vyplněného formuláře, k němuž jsou přiloženy zákonem požadované doklady, jako je kopie dokumentů potvrzujících totožnost žadatele a jeho zohledňovaný příjem, jakož i případné lékařské potvrzení a další doklady, které slouží příslušnému úřadu sociálního zabezpečení k určení stavu nouze.

U řady dávek může být vyžadováno vystavení konkrétních dokladů. Například u sociálního příspěvku na začlenění a u sociálního důchodu je zapotřebí zpráva o sociální a ekonomické situaci dotčené osoby, kterou vypracuje příslušný úřad. Solidární příplatek pro seniory může být přiznán na základě potvrzení o příjmu potomků, kteří mají podle občanského zákoníku vůči dotčené osobě vyživovací povinnost.

Kapitola XII: Dlouhodobá péče

Kdy máte nárok na dlouhodobou péči?

Dávky na dlouhodobou péči jsou přiznávány osobám, které nemohou vykonávat samy každodenní činnosti a které potřebují nepřetržitou pomoc jiné osoby.

Ve všeobecném systému sociálního zabezpečení mohou mít příjemci invalidního, starobního a pozůstalostního důchodu, jakož i někteří příjemci rodinných dávek (zdravotně postižené děti) nárok na dávky na dlouhodobou péči.

Podobně mohou být příjemcům invalidního, starobního a pozůstalostního důchodu, jakož i některým příjemcům rodinných dávek (zdravotně postiženým dětem) přiznány dávky na dlouhodobou péči, které jsou nepříspevkové a podmíněné ověřením majetkových poměrů rodiny.

V systému sociálního pojištění a v nepříspevkovém systému jsou rozlišovány dva stupně závislosti důchodců. První stupeň zahrnuje osoby neschopné vykonávat samostatně základní každodenní činnosti, do druhého stupně patří osoby, které již jsou v situaci závislosti prvního stupně a jsou navíc upoutané na lůžko nebo trpí vážnou demencí. Zdravotně postižené děti musí být závislé do té míry, že vyžadují trvalou pomoc jiné osoby po dobu nejméně 6 hodin denně.

Lidé s bydlištěm v Portugalsku, kteří jsou v situaci (dočasné nebo trvalé, menší nebo vážné) závislosti tělesného, duševního nebo sociálního charakteru, mohou mít nárok na dávky ze systému sociálního zabezpečení a na státní zdravotní péči.

Co je kryto?

Věcné dávky

Věcné dávky mohou být poskytovány formou domácí péče nebo částečné či úplné ústavní péče. Domácí péče (*apoio domiciliário*) zahrnuje například každodenní péči, zajištění osobního pohodlí, úklid, dovážku jídla a doprovod k lékaři. Opatrovnické rodiny (*famílias de acolhimento*) zajišťují dočasné nebo trvalé začlenění seniorů nebo zdravotně postižených dospělých (maximálně tří). Opatrovnické rodiny se starají o splnění jejich základních potřeb včetně zdravotní péče.

Částečná ústavní péče může být poskytována v různých formách. Noční stacionáře (*Centro de Noite*) poskytují ubytování seniorům, kteří jsou opuštěni a potřebují pomoc v průběhu noci (od 18:00 do 8:00 hod.). Denní stacionáře (*Centro de Dia*) pečují o seniory nejméně 8 hodin denně. Centra denní péče a podpory nezávislosti (*Unidades de dia e de promoção da autonomia*) poskytují pomoc po dobu 8 hodin denně. Chráněné dílny (*centro de actividades ocupacionais*) pečují o osoby s vážným zdravotním postižením a centra pro sociální a pracovní opatření (*forum sócio-ocupacional*) o osoby s méně závažnými duševními poruchami. Domy pečovatelské služby pro přechodný pobyt (*lar temporário*) se starají o zdravotně postižené děti a mladistvé od 6 do 16 let věku.

Ústavní péče je poskytována v různých typech ústavů:

- domy pečovatelské služby pro trvalý pobyt (*lar de idosos*) seniorů, kteří jsou nebo se mohou stát vážně závislími,

- domovy (*residência*) pro osoby starší 16 let s trvalým nebo dočasným zdravotním postižením,
- centra pro podporovaný život (*unidade de vida apoiada*) pro osoby s trvalým duševním zdravotním postižením,
- chráněná centra (*unidade de vida protegida*) pro dospělé, kteří trpí vážnými psychickými poruchami, jež se pravděpodobně stanou trvalými,
- centra pro nezávislý život (*unidade de vida autónoma*) pro podobné dospělé, kteří si zachovávají určitý stupeň nezávislosti,
- dočasná pečovatelská centra pro naléhavé případy (*Centro de Acolhimento Temporário de Emergência*) pro seniory v obtížných sociálních situacích.

Léčebnou rehabilitaci následující po hospitalizaci poskytují sanatoria (*Unidades de convalescença*) a centra pro středně dlouhou rehabilitaci (*Unidade de média duração e reabilitação*), která nabízejí i sociální a psychologickou podporu. Dlouhodobá a podpůrná centra (*Unidade de longa duração e manutenção*) jsou určena k sociální podpoře a udržovací léčbě osob trpících chronickými patologickými stavy. Centra pro paliativní péči (*Unidades de cuidados paliativos*) poskytují podporu a pomoc v nemocničním prostředí nevyléčitelně nemocným.

Integrovaným podpůrným opatřením, které spojuje vzdělávací, zdravotní a sociální pomoc dětem do 6 let, jež jsou zdravotně postižené nebo jim hrozí vysoké riziko mentální retardace, je předškolní intervence (*Intervenção Precoce*).

Peněžité dávky

Příjemcům invalidního, starobního a pozůstalostního důchodu ze všech systémů, kteří potřebují trvalou pomoc jiné osoby, je vyplácen příplatek na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*). Výše této měsíčně vyplácené dávky závisí na výši sociálního důchodu a na stupni invalidity. Ve skutečnosti se vyplácí 14x ročně (včetně bonusu na vánoce a na dovolenou).

Příspěvek na pomoc jiné osoby (*subsídio por assistência de terceira pessoa*) je měsíční dávka přiznávaná zdravotně postiženým dětem.

Jak získat přístup k dlouhodobé péči?

Ve všeobecném systému sociálního zabezpečení i v nepříspěvkovém systému určují neschopnost z hlediska sociálního zabezpečení lékařské komise.

V rámci systému sociálního zabezpečení a národní zdravotní služby působí lékařské týmy v národní síti integrované dlouhodobé péče.

Dávky na dlouhodobou péči poskytují zejména profesionální poskytovatelé, kteří patří do národní sítě integrované dlouhodobé péče.

Mezi profesionální poskytovatele patří různé typy právnických osob, jako jsou nemocnice, zdravotní střediska, okresní centra sociálního zabezpečení, soukromé ústavy sociální solidarity, nevládní organizace, orgány místní správy a ziskové organizace.

Neformální péče je uznávána, nikoli však do takové míry, aby představovala rozhodující faktor v možnosti ponechat osoby v jejich domovech. Neformální pečovatelé jsou obvykle rodinní příslušníci, přátelé, sousedi závislých osob a dobrovolníci.

Závislost se posuzuje na základě konkrétního hodnocení schopnosti dané osoby nezávisle vykonávat základní každodenní činnosti (např. vedení domácnosti, pohyb po domě a osobní hygienu).

Uvedená schopnost příjemců příplatku na dlouhodobou péči (*complemento por dependência*) může být na základě jejich žádosti nebo na základě rozhodnutí příslušné instituce znovu přezkoumána.

Příloha I: Užitečné kontaktní údaje a internetové stránky

Přejete-li si zjistit informace o otázkách sociálního zabezpečení, které se týkají více než jedné země EU, máte možnost vyhledat příslušnou kontaktní instituci se sídlem v Evropě v seznamu institucí spravovaném Evropskou komisí. Tento seznam je k dispozici na internetové stránce <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Podrobnější informace o podmínkách pro vznik nároku a jednotlivých dávkách sociálního zabezpečení v Portugalsku vám poskytnou veřejné instituce, které jsou pověřené správou systému sociální ochrany.

Žádosti o informace o vlivu pojištění ve dvou nebo několika členských státech na dávky zasílejte na tuto adresu:

Generální ředitelství pro sociální zabezpečení
(Direcção-Geral da Segurança Social)
Largo do Rato, 1
1296-144 Lisabon
Tel.: +351 21 381 7300
Fax: + 351 21 388 9517
E-mail: dgss@seg-social.pt
<http://www.seg-social.pt>

Ústav sociálního zabezpečení
(Instituto da Segurança Social, IP)
Rua Rosa Araújo, 43
1250-194 Lisabon
<http://www.seg-social.pt>

Ústav pro zaměstnanost a odborné vzdělávání
(Instituto do Emprego e Formação Profissional, IP)
Av. José Malhoa, 11
1099-018 Lisabon
Tel.: +351 21 861 4100 Fax: +351 21 861 4603
E-mail: dem@iefp.pt
<http://www.iefp.pt>

Generální ředitelství pro zdraví
(Direcção-Geral da Saúde)
Alameda D. Afonso Henriques, 45
1040-005
Tel.: +351 21 843 0500
Fax: +351 21 843 0530
E-mail: geral@dgs.pt

Pokud chcete získat bližší informace, můžete se také obrátit na odpovědná ministerstva:

Ministerstvo solidarity a sociálního zabezpečení
(Ministério da Solidariedade e da *Segurança Social*)
Praça de Londres, 1
1049-056 Lisabon
<http://www.mtss.gov.pt>

Ministerství zdravotnictví
(Ministério da Saúde)
Av João Crisóstomo, 9
1049-062 LISABON
<http://www.min-saude.pt>

Ministerstvo financí
(Ministério das Finanças)
Av Infante D Henrique, 1
1100-278 LISABON
<http://www.min-financas.pt>